

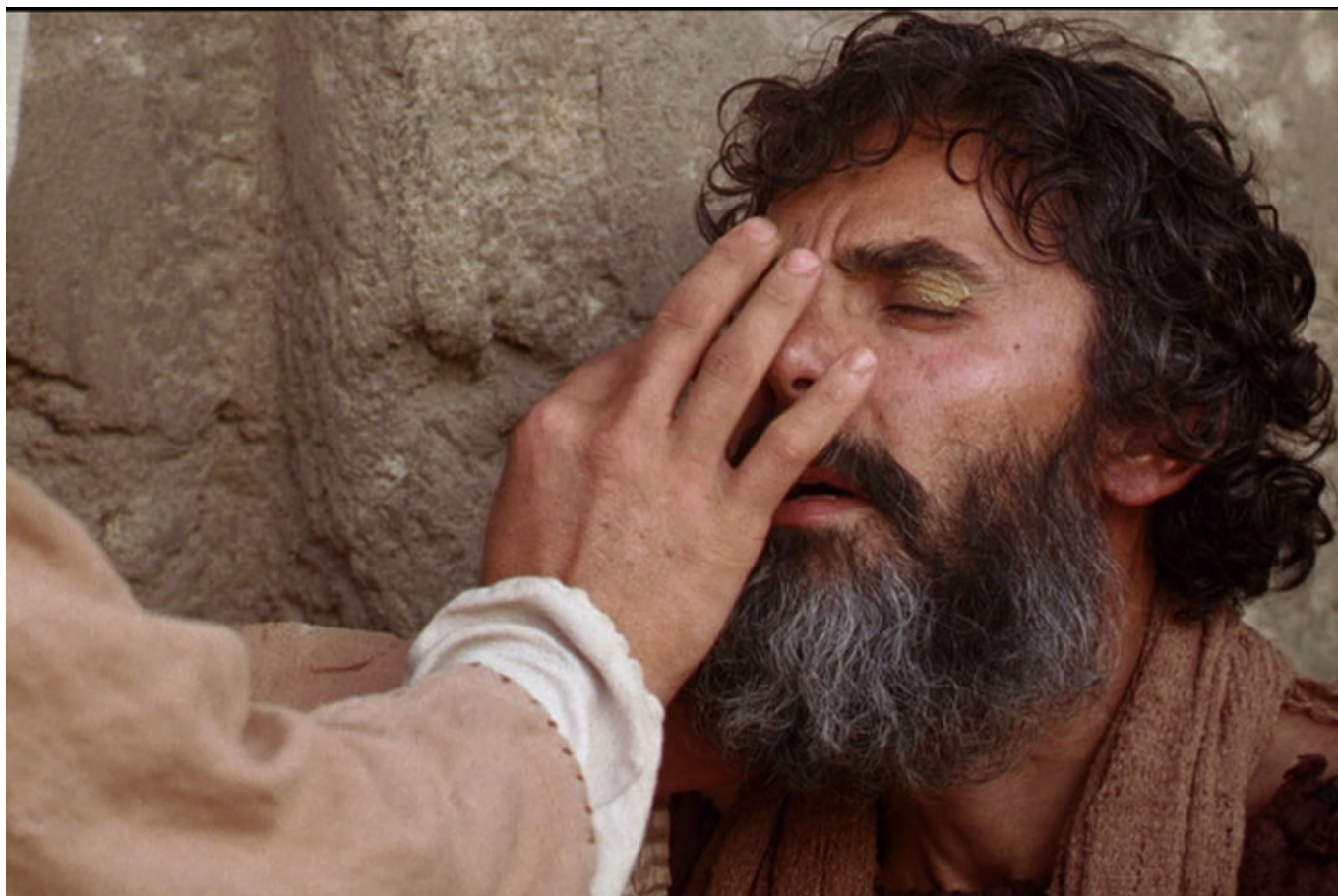
Η τυφλότητα κρύβει την αλήθεια; (Ματθ. 9, 27 - 35) (Ηρακλής Αθ. Φίλιος, Βαλκανιολόγος-Θεολόγος)

/ [Πεμπτουσία](#)

Αφορμή για τις σημερινές σκέψεις, αποτελεί η ευαγγελική περικοπή που θα διαβαστεί στους ιερούς ναούς την Κυριακή (Ματθ. 9, 27 - 35). Σύμφωνα μ' αυτή ο Χριστός θεραπεύει δύο τυφλούς κι έναν βωβό δαιμονισμένο.

Οι τυφλοί φωνάζοντας, ζητούσαν από τον Χριστό να τους ελεήσει. Προφανώς είχαν την πίστη ότι μπορεί να τους θεραπεύσει, αλλιώς δεν θα έμπαιναν στον κόπο να Τον ακολουθήσουν. Κάτι τους έλκυε προς Εκείνον. Κι ο Χριστός τους θεράπευσε, ενεργώντας σύμφωνα με την πίστη τους. Στη συνέχεια της περικοπής, όπως μας την περιγράφει ο ευαγγελιστής Ματθαίος, θεράπευσε ένα βωβό που είχε μέσα του δαιμόνιο.

Η τυφλότητα εκ πρώτης όψεως αποτελεί μία ασθένεια. Δεν μπορεί να δει κάποιος, ασθενεί και αδυνατεί να απολαύσει όσα απολαμβάνουν όσοι βλέπουν τον κόσμο, την κτίση, την φύση ολάκερη. Ως όρος, είναι δηλωτικός μιας έλλειψης. Μου λείπει το φως, γι' αυτό και δεν βλέπω. Το φως υπάρχει, αυτό δεν αναιρεί όμως την τυφλότητα μου. Η αδυναμία μου να το αντικρίσω, είναι εκείνη που δεν με αφήνει να απολαύσω όσα υπάρχουν γύρω μου. Το γεγονός ότι είμαι τυφλός δεν σημαίνει λοιπόν ότι το φως απουσιάζει. Εξάλλου το φως είναι η αρχική, η όντως καλή φύση. Η αλλοίωση της, δηλαδή η έλλειψη του, είναι «παρυπόσταση», για να δανειστώ μία φράση του Μαξίμου Ομολογητή. Δεν έχει με άλλα λόγια, το σκοτάδι δική του αυθυπαρξία, δεν είναι «αυτότακον» όπως πάλι σημειώνει ο Μάξιμος αλλά και ο μέγας μυστικός Διονύσιος Αρεοπαγίτης. Ο Θεός λοιπόν δεν δημιούργησε το σκότος αλλά το φως. Το σκότος δεν έχει τη δική του οντολογία, το δικό του «είναι», για να θυμηθούμε λίγο τον Heidegger, αλλά είναι η απουσία του φωτός.

Θέλω να πω με τα παραπάνω, πως η τυφλότητα δεν είναι μία μόνιμη κατάσταση που περιγράφει την υπαρξιακή μου ολότητα. Κι εδώ κάνοντας μία μικρή παρένθεση, οφείλω να επισημάνω πως η ολότητα δεν αφορά μόνο το σώμα και την ψυχή, ούτε ορίζει τον άνθρωπο ως «σκεπτόμενη βούληση» κατά ιερό Αυγουστίνο (άρα σύμφωνα και με τη δυτική ανθρωπολογία). Αφορά το «όλον αυτού» κατά Μάξιμο Ομολογητή, όχι μόνο το σώμα και την ψυχή, αλλά και κάτι που αγνοεί η

δυτική σκέψη• την ελευθερία. Επανερχόμενος στο θέμα της τυφλότητας, παρατηρούμε πως ο Χριστός ένιωθε τον πόνο των ανθρώπων. Διαβάζουμε επίσης στο κατά Ματθαίον ευαγγέλιο πως «όταν βγήκε ο Ιησούς από εκεί που έμενε, είδε πολύ λαό, σπλαχνίσθηκε αυτούς και θεράπευσε όλους όσοι ήσαν άρρωστοι» (Ματθ. 14, 14).

Ο Χριστός βλέποντας πέρα από τα όσα αντιλαμβάνονταν οι άνθρωποι, μένοντας οι ίδιοι απλά και μόνο στο θέμα της ίασης τους από την ασθένεια από την οποία έπασχαν, τους έδειχνε με τη θεραπεία ότι η Βασιλεία του Θεού είναι η αληθινή ζωή όπου δεν θα υφίστανται ασθένειες και ελλείψεις, όπως αυτή της τυφλότητας. Εγκαινιάζει λοιπόν με την επίγεια Του παρουσία, μία πραγματικότητα. Την πορεία του ιστορικού παρόντος στην πραγμάτωση του επέκεινα, στην απόλυτη δηλαδή εξώθηση του χρονικού ορίου εκτός της κτιστής περατότητας του. Σε ένα εσχατολογικό τίναγμα του χρόνου και δυνατοτήτων του, όπου το «μετά» δεν αποτελεί το τέλος του βίου, μία σοπεναουρική απαισιοδοξία, αλλά την απόλυτη κατάφαση στην εκπλήρωση του μυστηρίου του Θεού όπως αυτό αποκαλύπτεται σ' αυτό το χρόνο, αλλά πραγματώνεται ήδη από αυτόν τον χρόνο στο επέκεινα της μεταφυσικής συνέχειας.

Και δημιουργείται ένα ερώτημα. Μπορεί η τυφλότητα να κρύψει την αλήθεια; Με τη σειρά του, αυτό το ερώτημα, οδηγεί σε νέες βασανιστικές απορίες. Η αλήθεια είναι μία; Εμπίπτει στην αντικειμενικότητα; Εν τέλει τι είναι αλήθεια; Αυτό διερωτήθηκε και ο Πιλάτος όταν ο Χριστός του είπε «έγω εις τοῦτο γενένημαι καί εις τοῦτο ἔληλυθα εις τόν κόσμον, ἵνα μαρτυρήσω τῇ ἀληθείᾳ» (Ιω. 18, 37). Ένας εντυπωσιακός διάλογος υψηλών φιλοσοφικών δυσκολιών, καθώς σε όλη του την έκταση διαπραγματεύεται γνωσιολογικά θέματα, είναι αυτός που διεξάγεται μεταξύ ενός ορθοδόξου (ο οποίος είναι ο Ιωάννης ο Δαμασκηνός) κι ενός Μανιχαίου και εκτυλίσσεται στο «κατά Μανιχαίων διάλογος» του Δαμασκηνού. Με λίγα λόγια στο διάλογο αυτό η αλήθεια είναι η κατοχή ενός πράγματος, να γνωρίζω δηλαδή ένα πράγμα. Αντιθέτως, το ψέμα είναι η διάβρωση του πράγματος (όπως σκοτάδι είναι η διάβρωση του φωτός).

Διαβάζοντας κάποιος την πατερική γραμματεία, διαπιστώνει πως η αλήθεια δεν υπάρχει εκτός της θείας χάριτος. Είναι δηλαδή ένα στοιχείο εντός του θεϊκού. Γι' αυτό κι ο Γρηγόριος Νύσσης θα πει πως «εκείνος που μεθάει από θεία κατάνυξη, δεν λέει ποτέ ψέματα». Ένας Νύσσης βέβαια ανατρεπτικός καθώς στο «Περί κατασκευής του ανθρώπου» εκπλήσσει λέγοντας πως «αναζητούμε την αλήθεια μέσα από στοχασμούς και υποθέσεις». Η αδυναμία της όρασης δεν σου επιτρέπει να δεις την αλήθεια. Αυτό επιτάσσει η λογική. Ένας Berkeley για παράδειγμα εύκολα θα ισχυριζόταν κάτι τέτοιο! Αυτή η προσέγγιση (του ιδεΐν) θυμίζει κάτι από

λογικοκρατία και εμπειρική φιλοσοφία, όπου η αλήθεια των πραγμάτων προσεγγίζεται δια μέσου της αισθησιοκρατικής αντίληψης. Εξάλλου για τον Berkeley, δεν ακούγεται ο θόρυβος ενός δέντρου που δεν βλέπει.

Η αλήθεια όμως, θα μας διδάξουν οι εραστές του θείου κάλλους πρωτίστως βιώνεται εμπειρικά. Η συνάντηση με την αλήθεια δεν απαιτεί ούτε ηθικά μα ούτε σωματικά ολοκληρωμένους ανθρώπους. Ο Χριστός μιλώντας στους Ιουδαίους, τους λέει «γνώσεσθε τήν ἀλήθειαν, καί ἡ ἀλήθεια ἐλευθερώσει ὑμᾶς» (Ιω. 8, 32). Μπορεί ένας τυφλός να γνωρίσει την αλήθεια; Την απάντηση δίνει ο Χριστός διδάσκοντας «ἐγώ εἰμι ἡ ὁδός καί ἡ ἀλήθεια καί ἡ ζωή».